

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחת

תוכן עניינים

- א. קלבון זה הולך ... לנדבה2
- ב. כנגד מותר הטאת ומותר אשם ומותר אשם נזיר ומותר אשם מצורע ומותר קינין ומותר מנחת חוטא.....3
- ג. מותר מנחת חוטא נדבה מותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב.....4
- ד. מותר לחמי תודה ירקב ... מותר שקלים חולין5
- ה. ומותר קיני זבין וקיני זבות וקיני יולדות וחטאות ואשמות מותריהן נדבה.....5
- ו. שור זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו שנים שני שוורים אלו עולה ונסתאבו רצה יביא בדמיהן אחד .. איל זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו כבש כבש זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו איל.....6
- ז. ממינא למינא שור זה עולה ונסתאב ... יביא בדמיו איל.....6
- ח. אמר שור זה ודמיו עלי עולה הוקבע.....8
- ט. האומר אחד מכבשי הקדש ואחד משורי הקדש והיו לו שנים הגדול שבהן הקדש שלשה בינוני שבהם הקדש.....8
- י. פירשתי ואיני יודע מה שפירשתי או שאמר לי אבא ואיני יודע מה הגדול שבהן הקדש.....8
- יא. מקדיש בעין יפה מקדיש.....9
- יב. חוששין אף לבינוני דלגבי קטן עין יפה ... ממתין לו עד שיומם ומחיל ליה לקדושתיה בגדול ... אמר שור בשוורי הקדש הגדול שבהן הקדש תורא בתוראי קאמר 10
- יג. האומר לחבירו בית בביתי אני מוכר לך מראהו עלייה ... מעולה שבבתים 11
- יד. שור של הקדש שנתערב באחרים הגדול שבהן הקדש וכולם ימכרו לצרכי עולות ודמיהן חולין.....12
- טו. בית בביתי אני מוכר לך ונפל מראהו נפול עבד בעבדיי אני מוכר לך ומת מראהו מת.....12

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

דף קח.

א. קלבון זה הולך ... לנדבה

נצטוינו לתת מחצית השקל בכל שנה, ומטבעות חציי השקלים¹ הכל צריכין להן כדי שיתן כל אחד ואחד חצי שקל שהוא חייב, לפיכך כשהיה אדם הולך אצל השולחני ופורט שקל לשני חצאין יתן לו תוספת² על השקל³, ואותה התוספת נקראת קלבון⁴. וי"א⁵ שגם הנותן מחצית השקל לא פריטה חייב בתוספת הנקראת קלבון⁶. ואף אם⁷ נתן פרוטות או כסף כמשקל חצי שקל צריך ליתן קלבון.

¹ רמב"ם הלכות שקלים פרק ג הלכה א

² ואף על גב דכתיב העשיר לא ירבה במל הוא בשקל. תלמיד רשב"ש בספ"ק דשקלים ובתחלת הסוגיא שם כ' אף על גב דכתיב העשיר לא ירבה טוב להרבות מלמעט ולמעמי אויל דהקלבון הוא להכרע וניתן לשקלים לר"מ ואינו מה"ת א"כ מוסיף הוא על מחה"ש וע"ל פ"א ה"ו בשם הרמב"ן דבזמן שכולן מוסיפין אין בזה משום העשיר לא ירבה ולפי"ו א"ש גם כאן להראשונים שכולן צריכין להוסיף קלבון גם מי שהביא מחה"ש. עייין בשקל הקודש בביאור הלכה שם.

³ רבנו לשיטתנו לעיל פ"א ה"ט דהשלחנים הם היו הגזברים והם נטלו את השקלים מהצבור והביאוהו למקדש ודרך השלחני דכשמביאין לו שקל לפרוט בשני חצאין הוא נותן לשלחני דבר מועט עבור טרחתו לפרוט ואל"כ השלחני מוריד קצת מהמשקל ונוטל לעצמו בשביל שפורט ונמצא מחצית השקל חסר ממשקלו ולכן תקנו חז"ל שכל הנותן שקל בשביל שני אנשים צריך להוסיף מטבע קטנה עבור שפורטין לו וזה נקרא קלבון אמנם השלחנים לא נטלו הקלבון לעצמן אלא נותנין אותו ג"כ להקדש כדלקמן פ"ז כי הם היו שלוחי ההקדש לפרוט וכ"ז בשנותנין שקל שלם אבל אם א' מביא מחצית השקל א"צ להוסיף קלבון כי לא שייך כאן הטעם הנ"ל וכ"ז דעת רבנו וכן דעת הרא"ש בפירושו ע"פ התוספתא

⁴ מלשון קל בון כלומר קל ביניים דבר קל ומועט להכרע ביניהן.

⁵ רש"י חולין כ"ה ב' ובבכורות נ"ו ב' בפ"י ראשון ותוס' בכתובות צ"ט א' והרא"ש כאן בפירושו וכ"ד רבנו משולם ותלמיד רשב"ש ופסקי רי"ד חולין כ"ה ב'.

⁶ ומעם הקלבון הוא להכרע דשמא משקל מחצית השקל אינו מכוין ולכן נותנין עוד דבר מועט כדי שיהא ברור שנתנו לא פחות ממחצית השקל ודעת רש"י בכיצה ל"ט ב' [וכ"נ בפ"י ר"ח שם] ובבכורות נ"ו ב' בפ"י השני וכ"ד רבנו משולם שהטעם משום שהגזברין צריכין כמה פעמים לפרוט חצאי השקלים על מטבעות גדולות כי בזה נוהג להם לקנות קרבנות הצבור וכדי שלא יפסיד ההקדש מה שנותנין לשולחני עבור הפירוט חייבו חכמים לכל א' ליתן קלבון.

⁷ מנ"ח מצוה ק"ה בשם החינוך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כמה הוא שיעור הקלבון, בזמן שהיו נותנין במחצית השקל שני דינרין היה הקלבון חצי מעה שהוא אחד משנים עשר בדינר ומעולם לא ניתן הקלבון פחות מזה.

והקלבונות אינן כשקלים אלא י"א⁸ שמניחין אותן השולחנים בפני עצמן עד שיסתפק מהן ההקדש לפי הצורך לאחד מהדברים הבאים. לתרומת הלשכה עם שאר השקלים או לנדבה לקיץ המזבח, או לרקועי זהב צפוי למזבח ולבית קדשי הקדשים או לשולחנין בשכרן או להוצאת דרכים לאותן שמוליכין אותן מעירן למקדש או לתיקון הדרכים⁹ לפי מה שיצטרכו. וי"א¹⁰ שאינו הולך אלא לנדבה לקיץ המזבח.

ג. כנגד מותר חטאת ומותר אשם ומותר נזיר ומותר אשם מצורע ומותר קינין ומותר מנחת חוטא

וכבר התבאר לעיל דף קז: שבעזרה שבמקדש היה לפניהם¹¹ תמיד שלש עשרה תיבות, והשמינית למותר חטאת¹² כגון שהפריש מעות לחטאתו ולקחו חטאת והותיר מן המעות כגון שהוולו מלאים או שאברו והפריש אחרים ונמצאו הראשונים¹³, ישליך השאר לתוכה, תשיעית למותר אשם¹⁴,

⁸ דבירושלמי ספ"ק דשקלים ובתוספתא יש בזה פלוגתא להיכן היו הקולבנות נופלין רמ"א לשקלים [דהיינו לתרומת הלשכה עם שאר השקלים] ר"א אומר לנדבה [פי' לקיץ המזבח] ר"ש שזורי אומר רקועי זהב צפוי למזבח ולבית קדשי הקדשים בן עזאי אומר שולחנין היו נופלין אותן בשכרן [שהיו יושבין לצרכן ובטלין ממלאכתן] וי"א להוצאת דרכים [דהיינו לאותן שמוליכין אותן מעירן למקדש או לתיקון הדרכים] וס"ל לרבנו דלא פליגי והכל נכון ושומרין אותן למה שיצטרכו אבל דעת המאירי דקי"ל כמ"ד לנדבה:

⁹ מאירי ורבנו משולם פי' לבורות שיחין ומערות ותלמיד רשב"ש פי' לחומת העיר ומגדלותי' א"נ לצורך צבור ¹⁰ דעת המאירי ספ"ק דשקלים.

¹¹ רמב"ם הלכות שקלים פרק ב הלכה ב, תפא"י וכ"כ הרא"ש ברפ"ב.

¹² ומה שלא ערבבו מותר חטאת ואשם יחד וכן כל הששה שופרות הוא כדי שידע כל א' שיש לו מותר שצריך להשליכו בשופר שיש מותר שירקבו ואין נותנין אותו בשופר כמש"כ רבנו בפ"ה מפסוה"מ ה"ה.

¹³ שיש אופנים שיפלו לנדבה כמש"כ רבנו בפ"ה מפסוה"מ, וכמש"כ רש"י כאן וריבב"ן אבל הפריש בלי לספור המעות ונמצאו יתרין המותר חולין כמש"כ רבנו בפ"ה מפסוה"מ ה"ז ועי' בסמ"ג מ"ע מ"ה שכ' כגון שהפריש מעות לחטאתו ולקח חטאת והותיר מן המעות וצ"ע.

¹⁴ כגון אשם גולות אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם תלוי אבל אשם נזיר ומצורע שבאים להכשיר ובאין בני שנה הי' שופר אחר למותריהן כדבסמוך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

עשירית למותר קיני זבים וזבות ויולדות¹⁵ ומצורע עני, ומטמא מקדש עני¹⁶, אחת עשרה למותר קרבנות נזיר¹⁷, שתיים עשרה למותר אשם¹⁸ מצורע, שלש עשרה למי שהתנדב מעות לעולת בהמה. וי"א¹⁹ כל הששה שופרות האחרונים הלכו לכל הנדבות הנ"ל רק עשו ששה שופרות כנגד ששה בתי אבות של ימות החול, שלא יריבו זה עם זה לכן עשו לכל א' שופר א', אבל בשבת היו כל הבתי אבות עובדין יחד²⁰. וי"א²¹ שגם בשבת הי' בית אב אלא שלא עשו לו שופר כי א"א לטלטל מעות בשבת וגם א"א להקריב נדבות בשבת.

ג. מותר מנחת חוטא נדבה מותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב

המפריש מעות²² למנחת חוטא והביא מהם מנחתו, או שהפריש מנחת חוטא והותירה, המותר יביא מנחת נדבה. וי"א²³ שילך לקיץ המזובה לקנות עולות ציבור לנדבה.

¹⁵ דקי"ל נמי דמותריהן לנדבה דהלכה למשה מסיני הוא דהמפריש מעות לקינים ומת והניח מעות סתומין יפלו לנדבה כמש"כ רבנו בפ"ה מפסוה"מ הי"ב וה"ה אם הפריש מעות ונתותרו ולא ערבבוהו עם מותר הטאת כיון שכאן הוא א' עולה וא' הטאת וגם הוא עופות ולא בהמה לא רצו לערבבו ואם הביא פחות מדמי קן אין מקבלין ממנו ואם הביא יותר מדמי קן נוטל דמי קינו ונותן לשופר והמותר יפול לשופר של נדבה.

¹⁶ מאירי יומא נ"ה ב' אצל שופר השלישי

¹⁷ דגם בזה הל"מ שאם הפריש מעות סתומין ומת יפלו לנדבה כמש"כ רבנו ברפ"ט מניירות וה"ה הפריש מעות ונתותרו וכן מותר נסכו של נזיר לנדבה אבל מותר להמו ירקב, עיין נזיר כ"ה א'

¹⁸ כאן לא כתב רבנו לקרבנות מצורע דבמצורע אין הל"מ דמותר קרבנותיו לנדבה ורק באשם לבדו אם הפריש מעות ונתותרו הוי כשאר אשמות שיפלו לנדבה. ובוה א"צ למעם שכ' רש"י כאן למה לא נתנו אשם נזיר ואשם מצורע בשופר א' דלדעת רבנו חילוק גדול יש ביניהן.

¹⁹ רש"י ביומא נ"ה ב' פי' כחוקי' במנחות ק"ז ב' וכ"כ הרא"ש כאן בספ"ו והביא גם דעת ר' יוחנן דמתוך שהנדבה מרובה ריבו לה שופרות וכן המאירי ביומא הביא גם דעת חוקי'.

²⁰ רש"י ורבנו גרשום להלן ק"ז ב' ועי' בציון ירושלים כאן ספ"ו שהביא דרש"י בתענית ט"ו א' כ' שהיו ז' בתי אבות דהיינו גם לשבת.

²¹ שקל הקדש להגרמ"י ולק ז"ל ותפא"י אות ל"ב.

²² רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ה הלכה ח

²³ רש"י (מנחות ק"ה ע"א ד"ה ומותר) פירש דאזלא לשופר לקנות עולות ציבור לנדבה, וכמדרשו של יהודע בחטאת (זבחים קג, א), ורבינו פירש דלא נפקא מכללא דמותר מנחה למנחה, וכמו דמדקדק בתוספתא דשקלים (פ"א ה"ח) מותר יין ומותר דמי שמן לשמן כו', אלמא דקפדינן דמותר יהא לדבר המופרש למתחלה, לכן גם מותר מנחת חוטא אזלא למנחת נדבה, ואם כי נדבה בשל צבור ליכא אזלא לנדבת יחיד, ויליף מקרא דמקריא הטאת, דכמו הטאת אינו מעון נסכים, ואזיל לעולת נדבה דמעון נסכים, כן מנחת חוטא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

אבל מותר עשירית האיפה של כהן גדול שהיא החביתין ירקב²⁴.

ד. מותר לחמי תודה ירקב... מותר שקלים חולין

י"א²⁵ שמותר לחמי תודה ירקבו²⁶ וי"א²⁷ שלא ירקבו, אלא ילכו לנדבה.

מותר לחמו²⁸ של נזיר ירקבו, ומותר דמי נסכיו יפלו לנדבה, ומותר השקלים חולין.

ה. ומותר קיני זבין וקיני זבות וקיני יולדות וחטאות ואשמות מותריהן נדבה

ומנחת קנאות דאינן מעוניין שמן ולבונה אולי למנחת נדבה דמעוניין שמן ולבונה, ואף על גב דשמואל מוקי הך ששה לנדבה על מותרות (מנחות שם), וחשיב מותר מנחת חומא, אין ראייה, דרבינו מפרש בשקלים (ה' שקלים פ"ב ה"ב) דהיי"ג למקדיש דמים לעולת נדבה, דאינו משל צבור, ואולי במפריש להציבור להתנדב לעולת צבור, וכן משמע (מנחות בדרף ק"ד ע"א) הנך לנדבת צבור אולי, ומותר עשירית האיפה כיון דאינה קרוי חטאת ומעות חביתין בנדבה ליכא, וחטאת לא מקריא, א"כ ליכא להביא מנחת נדבה, אף על גב דמתנדב אדם מנחת נסכים (זבחים פ"ד ע"א), וזה עשרון כלול בג' לוגין, רק אינה נאפת כמנחת חביתין, וכן אינה באה לבונה לכן תרקב, ודוק. או"ש

²⁴ רבי אושעיא ורבי אלעזר (ולדעת הירושלמי הנ"ל הוא כרבי יוחנן) ומטעם דר"ג בר יצחק אמר דמסתברא כוותיה.

²⁵ רמב"ם שם

²⁶ קשה שנראה דרבה חולק על ר' אושעיא דקאמר דמותר עשירית האיפה ירקב ומוקי ברייתא דמותר מנחה בעשירית האיפה של כ"ג ואיהו מוקי לה במותר לחמי תודה וכיון דרבינו ז"ל פוסק כר' אושעיא כדכתיבנא לא הוה ליה למפסק כרבה בהא אלא שאולי שהוא סובר דרבי אושעיא סובר בתרווייהו ירקבו ולמדו רבינו ז"ל מדין מותר לחמי נזיר דירושלמי כדכתב הרב בעל כ"מ ז"ל. לח"מ שם אולם עיין בהר המוריה שם שביאר שכונת נגמ' דאפי' לרבה דס"ל דמותר חביתין כה"ג נדבה מכל מקום במותר לחמי תודה ירקבו וכ"ש אליבא מ"ד דס"ל דחביתין כה"ג ירקבו כ"ש דסבירא ליה דמותר לחמי תודה ירקבו..

²⁷ מצאתי בנוסח אחר קדמון שנמחק שם הא דמותר לחמי תודה ואם היא אמיתית יתיישבו יותר דברי רבינו. מעשה רקח שם.

²⁸ פ"ב דשקלים ירושלמי מותר לחמו של נזיר ירקב א"ר יוסי ויאות להקריבו בפ"ע אי אתה יכול שאין לך לחם קרב בפ"ע להקריבו עם נזירות אחרת אי אתה יכול שאין לך נזירות באה בלא לחם לפום כן איצטריך למימר מותר לחמו של נזיר ירקב סברין למימר הוא מותר לחמו הוא מותר נסכים א"ר יוסי בר ביבין מותר נסכים קדשי קדשים אינן ויפלו לנדבה. כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

מותר קיני זבים²⁹, קיני זבות, קיני יולדות³⁰, חטאות ואשמות, מותריהם יפלו לנדבה ויקרבו עולות.

ו. שור זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו שנים שני שוורים אלו עולה ונסתאבו רצה יביא בדמיהן אחד .. איל זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו כבש כבש זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו איל

האומר שור³¹ זה עולה ונפל בו מום, כיון שאינו יכול להקריבו הלך לו נדרו³², ואם רצה יביא בדמיו שנים.

אמר שני שוורים אלו עולה ונפל בהם מום אם רצה יביא בדמיהם אחד.

איל זה עולה ונפל בו מום אם רצה יביא בדמיו כבש³³, וכן אם נדר כבש ונפסל אם רצה יביא בדמיו איל.

דף קח:

ז. ממינא למינא שור זה עולה ונסתאב ... יביא בדמיו איל

²⁹ רמב"ם שם הלכה ט

³⁰ דהלכה למשה מסיני הוא דהמפריש מעות לקינים ומת והגיה מעות סתומין יפלו לנדבה כמש"כ רבנו בפ"ה מפסוה"מ הי"ב וה"ה אם הפריש מעות ונתותרו ואם הביא פחות מדמי קן אין מקבלין ממנו ואם הביא יותר מדמי קן נוטל דמי קינו ונותן לשופר והמותר יפול לשופר של נדבה.

³¹ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק מז הלכה ו ז

³² רש"י ולכן שונה מממה שהתבאר לעיל דף קז שור שמנה שאינו יכול להביא שתיים דהתם חייב להביא נדרו.

³³ לכאורה צע"ק דנלמד מכ"ש מדין הקודם ובשלמא במשנה נקט זה הלשון לרבותא דרבי דאפי' בקטן והביא בגדול אוסר והראיה דברישא נקט במשנה וז"ל שור זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו שנים שני שוורים אלו ונסתאבו רצה יביא בדמיהן אחד אלמא דנקט בלשון לא זו אף זו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

האומר שור³⁴ זה עולה ונפל בו מום, אם רצה להביא איל מצוה מן המובחר שיביא שנים³⁵, אם הביא בדמיו איל אחד³⁶ יצא.

וכבר התבאר במסכת ב"ק דף ע"ח: שאמר הרי עלי עולה והפריש שור ונגנב פוטר עצמו בשה.

ו"א³⁷ שכן הדין בכל מקרה בו גנב חפץ מצוה יקר ומהודר, שאם אינו יכול להחזירו בעינו או שנפסל, יוצא בהשבת חפץ שיוצא ידי חובה, למרות שאינו מהודר, וכגון שגנב אתרוג מהודר ופסלו, שיכול להחזיר אתרוג כשר לברכה. ו"א שחייב להחזיר כמו שגנב שהרי שוה כסף הפסידו.

אולם אם³⁸ לקח אתרוג ממוכר אתרוגים ונפסל בידו בפשיעה או בשוגג הכל מודים שחייב לשלם לו כפי שווי אתרוג זה שנפסל בידו זולת אם היה מחמת אונס ובזה אם גנבו חייב גם באונס.

³⁴ רמב"ם שם

³⁵ לח"מ כאן

³⁶ משמע דהשתא ס"ל דרבנן דסתם מתני' אפי' ממינא למינא נמי דהא מדמינן נסתאב למינא אחרינא ופסק רבינו כרבנן דסתם מתני'. כס"מ שם

³⁷ במשנה למלך שם נסתפקתי במי שקנה אתרוג בדמים יקרים מפני חשיבותו ובא אחד ונגנבו ממנו ופסלו אי מצי גנב פטר נפשיה בנתינת אתרוג אחר כשר אף שאיננו חשוב כמו האחר משום דאמר ליה אתרוג זה אי לא משום מצוה איננו שוה כי אם זוז או דילמא מצי אמר ליה אנא בעינא למיעבד מצוה מן המובחר. ונראה שיש להביא ראיה לדין זה מההיא דאמרינן בפ' מרובה (דף ע"ח) בעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר ונגנב מי פטר גנב נפשיה בכבש לרבנן בעולת העוף לראב"ע מי אמרינן עולה קבל עילויה או דילמא מצי אמר ליה אנא מצוה מן המובחר בעינא למיעבד הדר פשט גנב פטר עצמו בכבש לרבנן בעולת העוף לראב"ע ע"כ. הרי דטענה דבעינא למיעבד מצוה מן המובחר אינה טענה וא"כ בנדון דידן נמי יכול גנב למיפטר נפשיה באתרוג שיוצא בו ידי חובה. אך כד מעיינינן שפיר נראה דלא דמי כלל משום דשאני התם דשור זה שהפריש אין לו דמים דהא קי"ל דהמוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום נמצא שאין חיובו של הגנב אלא משום תשלומו של הנודר ומש"ה פטר נפשיה בכבש לרבנן ובעולת העוף לראב"ע אבל הכא גבי אתרוג מצי למימר הנגזל אנא הוה מזביננא ליה בדמים יקרים כמו שלקחתי אותו ונמצא שיש כאן חיוב דמים שהפסידו. שוב שמעתי שמהר"ם מיניץ / סי' קיג/ נשאל בדין זה והביא ראיה זו דפ' מרובה יע"ש. וכן בכאר היטב תרנו ד. וז"ל כתב הרמ"מ מי שקנה אתרוג גדול יפה בדמים יקרים ובא אחר ופסלו אין חייב לשלם אלא אתרוג קטן לצאת בו מיהו מה ששוה הגדול יותר מהקטן אחר החג חייב לשלם לו ע"ש ועיי' בכנה"ג אבל בתשובת החכם צבי סימן ק"ך חולק עליו וכתב דחייב לשלם דמי האתרוג ע"ש וכן הסכים בתשו' שבות יעקב ח"ב סימן כ"ט ע"ש. וכן שו"ת שו"מ מהר"ג ח"ג סי' ל"ג, שו"ת מהר"ם שיק סי' שכ"ט, שו"ת טוב טעם ודעת מהר"ק סי' רל"ב, וע"ע פוסקים בכה"ח סק"נ. ועיי' בשערי תשובה ד ובפמ"ג (מ"ז סק"א) כותב שכל זה בפסל האתרוג כמוזר אבל בפסלו בשוגג יכול לפטור עצמו בדמי אתרוג פשוט אף לשיטת החכם צבי ודעימיה

³⁸ פמ"ג מ"ז סק"א. וע"ע בפמ"ג הנזכר בענין החומץ אתרוג מחבירו ואומר לו לאחר החג הרי שלך לפניך אי מצי למיפטר נפשיה בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

ה. אמר שור זה ודמיו עלי עולה הוקבע

אמר שור זה³⁹ ודמיו עלי עולה הוקבע, ואם נפסל לא יביא בדמיו אלא שור.

ט. האומר אחד מכבשי הקדש ואחד משורי הקדש והיו לו שנים הגדול שבהן הקדש שלשה בינוני שבהם הקדש

האומר אחד⁴⁰ מכבשי הקדש ואחד משורי הקדש והיו לו שנים, הגדול שבהן הקדש. ולהלן יבואר מה הדין בהיו לו שלושה.

י. פירשתי ואיני יודע מה שפירשתי או שאמר לי אבא ואיני יודע מה הגדול שבהן הקדש

כבר התבאר לעיל דף קז. שאם פירש אחד⁴¹ מהן ושכח, או שאמר לו אביו אחד מהן הקדש הרי זה מקדיש גדול שבהן ואחר כך יצא ידי חובתו.

וכן הנודר עולה מן הבקר וקבע נדרו ושכח מה קבע אם שור אם עגל הרי זה יביא שור, ובשלמים ותודה יבא פר ופרה, שהם מן הגדולים⁴² שבמין שנדרר⁴³. וכן אם קבע בכבשים ושכח מה קבע יביא איל ובשלמים ותודה איל ורחל, קבע בעזים ושכח יביא שעיר ובתודה ושלמים יביא שעיר ושעירה.

³⁹ רמב"ם שם הלכה ז

⁴⁰ רמב"ם שם הלכה ח

⁴¹ רמב"ם שם הלכה ט י

⁴² והיינו כחכמים והמשנה כרבי והוי סתם ואח"כ מחלוקת, ואין הלכה כסתם. וזה כונת הראב"ד לבאר דברי רבינו אמאי לא פסק כמשנה ואינו השגה על דבריו. כס"מ מעשה רקח ואו"ש שם.

⁴³ ולכאורה תמיה, דלרבנן אם נדר קטן והביא גדול יצא בדיעבד אמרי, אבל לכתחילה מי אמרי, הלא צריך להביא כפי מה שנדר, לכן אמר המשנה דלכתחילה יביא פר ועגל קטן וגדול, וצריך לומר כיון דבדיעבד יצא תו כי מספקא ליה אינו צריך להפריש גם קטן. ודא מוכחא מאוקימתא דרב אשי (שם ק"ו ע"ב) דרבנן אמרי דהנודר מנחה של עשרונים ואינו יודע כמה פירש יביא ששים עשרון, דסברי דנודר קטן והביא גדול יצא אלמא דכיון דבדיעבד יצא אינו צריך לחוש לספק לכתחילה ולהביא קטן, דכולהו לשם חובה מייתי, ויצא נדרו. ולפ"ז נתגלה לנו טעמא של אמוראי קמאי דסברו דמביא ומתנה וקמיין שני קומצין, משום דאינהו סברי דלכתחילה צריך להביא כפי שנדר, ומוקמי לכולה משנה כרבנן, ורבינו פסק כרב אשי ודוק. או"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרה היומי

מסנת מנחות

שכח באיזה מיין מן הבהמה קבע עולתו יביא שור ואיל ושעיר, ובתודה
ושלמים יביא פר ופרה איל ורחל שעיר ושעירה⁴⁴,

ואם נסתפק לו שמה קבע עולתו בעוף יוסיף תור ובן יונה⁴⁵.

יא. מקדיש בעיין יפה מקדיש

כבר התבאר במסכת ב"ב עב. שכל המקדיש בעיין יפה הוא מקדיש לטובת
ההקדש ולפיכך תולים שהקדיש הבהמה הגדולה בבהמותיו.

וכן מטעם זה המקדיש שדה⁴⁶ שהיתה מלאה אילנות אף על פי שלא פירש
הרי הקדיש גם האילנות שכל המקדיש בעיין יפה הוא מקדיש שמקדיש
האילנות בפ"ע והקרקע בפ"ע וזהו טובה להקדיש דהאילנות צריך לפדות כפי
שווייהן, ומחשבין את האילנות בשווייהן והקרקע מודדין אותה ויהיה ערכה
סלע ופונדיון לכל שנה⁴⁷, ולכל זרע חומר⁴⁸.

⁴⁴ שפסקינן ברבן שמביא מן הגדול והמשנה כרבי כמו שהתבאר לעיל. עיין כס"מ הר המוריה

⁴⁵ ואינו יכול הביא תור שהוא הגדול כיון ששני מינים הם.

⁴⁶ שם הלכה טו

⁴⁷ כמבואר ברמב"ם שם הלכה א – ו וכמה הוא כל מקום שראוי לזרוע בו חומר שעורים ויזרענו ביד ולא יקרב
זרעתו ולא ירחק אותה, ערכו חמשים שקלים לכל שני יובל, ואין שנת יובל מן המנין, ואחד המקדיש שדה
טובה שאין בכל ארץ ישראל כמותה, או שדה רעה שאין כמותה לרוע כזה מעריכין אותו. וכבר בארנו בהלכות
שקלים שהשקל האמור בתורה הוא הנקרא סלע בלשון חכמים, והגדה האמורה בתורה היא המעה בדברי
חכמים והוסיפו על השקל ועשו אותו סלע, והסלע ארבעה דינרין, והדינר שש מעין, והמעה שני פונדיון,
נמצא לכל שנה סלע ופונדיון, שאע"פ שהסלע שמונה וארבעים פונדיון, כשיתן פונדיונות ליקח סלע מן
השלחני נותן תשעה וארבעים. החומר הוא הכור, והוא שני לתכין, והלתך חמש עשרה סאין, נמצא החומר
שלשים סאה שהן עשר אפות כל שלש סאין אפה, וכבר בארנו בהלכות שבת שהמקום שיש בשבורו חמשים
אמה על חמשים אמה הוא בית סאה והוא מזרע סאה, נמצאת למד שהמקום שיש בשבורו חמשה ושבעים
אלף אמה שהוא ברבוע מאתים ארבע ושבעים אמות על מאתים ארבע ושבעים אמות בקירוב הוא בית כור
והוא זרע חומר שעורים. כיצד דרך החשבון בערכי שדות, הרי שהקדיש שדה אחוזתו ונשאר ליובל שמנה
שנים חוץ משנת היובל שאינה בחשבון כמו שבארנו, כל הרוצה לפדותה מיד הקדש נותן לכל זרע חומר
שעורים שמנה סלעים ושמנה פונדיונות, ואם רצו הבעלים לפדותה נותנין עשר סלעים ועשרה פונדיונות לפי
שהן מוסיפין חומש, וכן כל חומש האמור בתורה צריך שיהא הקרן עם התוספות חמשה נמצא שהוסיף רביע
הקרן, וכן אם פדתה אשתו של מקדיש או אחד מיורשיו הרי אלו מוסיפין חומש. נשאר ליובל ארבע שנים
נותן הפודה ארבע סלעים וארבעה פונדיונות לכל חומר ואם הבעלים פדו אותה נותן חומש, וכן לפי חשבון
זה סלע ופונדיון לכל שנה ואינו נותן שנה בשנה אלא נותן הכל כאחד.

⁴⁸ כדין שנקבע בתורה לפדיון שדה אחוזה (ויקרא כז פסוק טו) והיה ערְבָדָּ לְפִי יָרְעוּ זֶרַע הַמָּר שְׁעָרִים בְּחֻמְשֵׁים
שֶׁקָל כֶּסֶף נִקְבַּע עֶרְךָ כִּלְיֵי לְשָׂדֵה אַחֻזָּה – בלא להתחשב באיכות השדה. (בשונה משדה מקנה נישום בשעת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

יב. חוששין אף לבינוני דלגבי קטן עין יפה ... ממתין לו עד שיומם ומחיל ליה לקדושתיה בגדול ... אמר שור בשזורי הקדש הגדול שבהן הקדש תורא בתוראי קאמר

היו שלשה⁴⁹ הגדול שבהן הקדש שהוא עין יפה וחוששין לבינוני שהוא עין יפה ביחס לקטן, כיצד יעשה ימתין לבינוני עד שיפול בו מום ותחול הקדושה⁵⁰ על הגדול לבדו ממה נפשך שאם הבינוני חולין הוא מתחילה מה טוב, ואם קדוש היה הרי פדהו על הגדול.

פדיון על – פי ערכו הממשי: "בשדה מקנה נותן את שויו" (ערכין יד ע"א). ועוד: "בשדה אחוזה הוא נותן חומש, ובשדה מקנה אינו נותן חומש". אפשר להבין את טעם התורה, הקובעת לשדה אחוזה ערך פדיון כללי. שהרי שדה אחוזה – אם לא נגאל בידי בעליו – נחלט ביד הקדש, כלומר ביד הכהנים; משום כך היה צורך לקבוע את מחירו המוחלט, כדרך שקובעים מחיר של מיטלטלים. אולם בזמן שהיובל היה נוהג, לא היה ערך מוחלט לשדות; שהרי גם קניינם וממכרם לא היה מוחלט. מקדיש שדה אחוזה היה אפוא מקרה יחיד במינו, כי רק השדה הזה היה עלול להיות מופקע מיד בעליו לצמיתות. משום כך כשבא לגאול את השדה הזה – העלול להיות חלוט ביד הקדש – לא היה אפשר לעמוד על מחירו המסחרי; משום כך היה צורך לקבוע לו מחיר כללי. התורה קובעת מחיר של המשים שקל לשטח שזורעים בו חומר שעורים. סבורים היינו לומר (עי' פי' שמות עמ' רסג): המישים שקל המושקעים בעסק יש בהם כדי סיפוק פרנסתו של אדם. עתה חומר זה עם כור שבתלמוד, שהוא 30 סאה = 10 איפה, הווה אומר: 10*100 איפה או 100 עומר – שהם כדי פרנסת אדם למשך 100 יום. נניח עתה, שהיבול הממוצע הוא פי 20, וכנגדו הפסד של 52 < עד להכנת הקמה; כן נניח, שהיחס שבין שאר צרכי האדם לבין המזון הוא ביחס 3 ל-1; מעתה שטח אדמה שזורעים בו חומר שעורים, יש בו כדי סיפוק פרנסתו של אדם, וערכו מתאים אפוא לסכום של המשים שקל. לצורך זה התחשבה התורה באותו מין תבואה, שהוא הפחות בחשיבותו מבחינת מזונו של אדם. רש"ר הירש שם

⁴⁹ רמב"ם שם הלכה ה

⁵⁰ מפרש רבינו דמה שאיתא בגמ' ומחיל ליה לקדושתיה בגדול. דה"פ תחל הקדושה מאליה על הגדול. כס"מ. אולם מרש"י משמע שמחללו על הגדול, ולא מאליו וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ואם אמר שור שבשוורי הקדש⁵¹, משמע המעולה שבהם⁵², והגדול שבהם הקדש ואין חוששין לבינוני.

יג. האומר לחבירו בית בביתי אני מוכר לך מראהו עלייה ... מעולה שבבתים

כבר התבאר במסכת נדרים דף נו. שהאומר לחבירו בית אני מוכר לך ולא פירש איזה בית, יכול ליתן לו עליה⁵³, אבל אם אמר לו בית בביתי אני מוכר לך, יש אומרים⁵⁴ שאינו יכול ליתן לו עליה. וי"א⁵⁵ שיכול לתת לו עליה.

הדברים אמורים⁵⁶ רק במקום שאין שם מנהג ולא שמות ידועים לכל דבר ודבר בפני עצמו, אבל במקום שנהגו שהמוכר כך מוכר כך ה"ז מוכר, וסומכים על המנהג בין בקרקעות בין במטלטלין, וזה עיקר גדול בכל דברי משא ומתן הולכין אחר לשון בני אדם באותו מקום, ואחר המנהג, רק במקום שאין ידוע בו מנהג ולא שמות מיוחדין אלא יש קורין כך ויש קורין כך עושים כמו שפירשו חכמים.

⁵¹ נראה מבואר דעת רבינו לחלק בין אומר שור משוורי לאומר שור שבשוורי דבאומר שבשוורי מורה דהכוונה על הגדול שבהם ואף באומר שבשוורי אין הקטן בכלל הספק אלא הגדול והבנוני ובפ"ז מהלכות מעילה הל' ז' כתב רבינו דהאומר שור משוורי [הקדש] מועלין בכלן ומועלין במקצתן וכו' והוא היפך מ"ש כאן ומרן ז"ל שם הניחו בצ"ע. והפרי"ח ז"ל שם תירץ לחלק בין שור משוורי לשור שבשוורי עיין שם ולא ידעתי מהו דהא ודאי משור משוורי היא הקושיא מהתם להכא כמבואר וצ"ע. מעשה רקח שם. וכן בשמחת עולם כתב הרב ברכת הזבח נראה דה"ה שור משוורי. ודוקא כי אמר שור שבשוורי אז הגדול הקדש וכן נראה דעת הרמב"ם ודלא כמ"ש בכ"מ פ"ז מהלכות מעילה הל' ז' עיין שם ודוק עכ"ל ולא ידעתי מה תיקן בזה דהחילוק שיש בין שור משוורי לשור שבשוורי הוא דבאומר שור שבשוורי אין חוששין לבינוני ובאומר שור שבשוורי חוששין לבינוני אבל בקטן בין בזה ובין אין חוששין.

⁵² כס"מ שם.

⁵³ רמ"א חו"מ ריד סעיף יב, ועי' בסמ"ע סוף ס"ק מט שעכ"פ צריך להיות ד' על ד' אמות.

⁵⁴ דעלייה גרועה טפי מהבית מפני העלייה והירידה, אף על פי דעלייה ג"כ מיקרי בית כדמסיק ויד בעל השטר על התחתונה, מ"מ מדדקדק וא"ל בית בבתי, ולא קא"ל סתם בית אני מוכר לך, משמע דבא לומר דהמיוחד טפי בשם בית מוכר לו, סמ"ע שם מה

⁵⁵ בסמ"ע שם ס"ק מה שיש אומרים בדעת הרמב"ם שאפילו כשאומר בית בביתי יכול ליתן לו עליה, ועי' מ"ז.

⁵⁶ ערוך השולחן חושן משפט סימן ריד סעיף א מהרמב"ם פרק ו דמכירה וכיין שו"ע סימן רטו סעיף ה, סימן ריה סעיף יט וסימן רכ סעיף טו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ובזמננו במדינותינו כל הבנינים כלולים בלשון בית, ואין ללמוד ממה שהיה בזמן חז"ל⁵⁷.

יד. שור של הקדש שנתערב באחרים הגדול שבהן הקדש וכולם ימכרו לצרכי עולות ודמיהן חולין

נתערב שור⁵⁸ הקדש בשוורים של חול, גדול שבכולן הקדש וימכרו השאר לצרכי אותו המין⁵⁹.

טו. בית בביתי אני מוכר לך ונפל מראהו נפול עבד בעבדיי אני מוכר לך ומת מראהו מת

האומר לחבירו: בית מביתי אני נותן לך, נותן לו הקטן שבהם. נפל א' מהם, מראה לו זה שנפל, שיד בעל השטר על התחתונה. וה"ה לאומר: שור בשורי אני מוכר לך

האומר לחבירו⁶⁰ בית אני מוכר לך, יכול לומר עליה זו מכרתי לך דעליה בכלל בית היא. ואם אמר לו בית בביתי אני מוכר לך אינו יכול ליתן לו עליה⁶¹, אולם אין צריך ליתן לו אלא הפחות שבבתי⁶².

לפיכך אם נפל אח"כ אחד מבתי אינו נותן לו כלום, שיכול לומר לו שלך נפל שיד בעל השטר על התחתונה,

⁵⁷ ערוה"ש שם ב ועיין פתחי חושן פתחי חושן חלק ח פרק יד הערה ה שלכאורה נראה שגם פירושי חז"ל והפוסקים מבוססים על אומד דעת בני אדם בזמנם, וממילא בזמננו קשה לקבוע הלכה למעשה עפ"י מה שנאמר בשו"ע.

⁵⁸ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ו הלכה ד

⁵⁹ ומה שאיתא בגמ' עולה דוגמא נקט עולות כלומר אם היה אותו שור עולה ומינה נילף שאם היה מין זבח אחר ימכרו לצרכי אותו המין וכן מפורש בתוספתא. כס"מ שם.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ הו"מ ריד יב

⁶¹ אע"פ דעלייה ג"כ מיקרי בית כדמסיק ויד בעל השטר על התחתונה, מ"מ מדדקדק ואמר לו האי לישנא בית בבתי משמע דבר מעולה מן עליה, דעליה גריעא מבית משום שצריך לעלות ולירד לכך צריך לתת לו בית ולא עליה. לבוש וסמ"ע שם מח

⁶² דלישנא בית בבתי אפילו בית כל דהוא משמע ויד בעל השטר על התחתונה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

וכן הדין באומר לחבירו שור בשורי אני מוכר לך שנותן לו הפחות
שבשורים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

